

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

รูปแบบการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงบรรยาย (Descriptive Study) โดยศึกษาความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติในการดูแลผู้ติดเชื้อ เอชไอวีของพยาบาลโรงพยาบาลชุมชนจังหวัดเชียงใหม่

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป้าหมาย คือ พยาบาลที่ปฏิบัติงานในตึกผู้ป่วยในของโรงพยาบาลชุมชน 20 แห่งในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็น พยาบาลวิชาชีพ 106 คน พยาบาลเทคนิค 128 คน ดังแสดงในตารางที่ 1 ทำการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

ชั้นที่ 1 เลือกกลุ่มตัวอย่าง คือ พยาบาลเทคนิค และ พยาบาลวิชาชีพ ที่ปฏิบัติงานในตึกผู้ป่วยในของโรงพยาบาลชุมชน จำนวน 20 แห่งในจังหวัดเชียงใหม่

ชั้นที่ 2 ขนาดกลุ่มตัวอย่าง คำนวณโดยใช้สูตรของ ยามเน (Yamane 1973:725) อ้างใน บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ 2535:68)

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 0.05 ได้ตัวอย่างของพยาบาลที่ปฏิบัติงานตึกผู้ป่วยในของโรงพยาบาลชุมชน จำนวน 148 คน

ชั้นที่ 3 สุ่มตัวอย่างกลุ่มประชากรในแต่ละโรงพยาบาล โดยวิธีการสุ่มประชากรแบบ (Systemic Random Sampling) ให้แก่พยาบาลวิชาชีพและพยาบาลเทคนิคในสัดส่วนที่เท่าๆกัน ดังแสดงในตารางที่ 2 (แหล่งข้อมูล : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ กันยายน 2536)

ตาราง 1 จำนวนพยาบาลวิชาชีพและพยาบาลเทคนิคของโรงพยาบาลชุมชนจังหวัดเชียงใหม่
ปี 2536

โรงพยาบาล	พยาบาลวิชาชีพ	พยาบาลเทคนิค	รวม
1. โรงพยาบาลจอมทอง	9	4	13
2. โรงพยาบาลเชียงดาว	6	7	13
3. โรงพยาบาลแม่แจ่ม	5	8	13
4. โรงพยาบาลดอยสะเก็ด	10	6	16
5. โรงพยาบาลสะเมิง	4	3	7
6. โรงพยาบาลพร้าว	6	6	12
7. โรงพยาบาลแม่แตง	9	4	13
8. โรงพยาบาลฝาง	8	13	21
9. โรงพยาบาลแม่อาว	2	2	4
10. โรงพยาบาลไชยปราการ	1	6	7
11. โรงพยาบาลสันป่าตอง	7	14	21
12. โรงพยาบาลสันกำแพง	1	5	6
13. โรงพยาบาลสันทราย	6	7	13
14. โรงพยาบาลหางดง	9	7	16
15. โรงพยาบาลฮอด	7	7	14
16. โรงพยาบาลดอยเต่า	2	5	7
17. โรงพยาบาลอมก๋อย	2	8	10
18. โรงพยาบาลสารภี	8	10	18
19. โรงพยาบาลเวียงแหง	1	2	3
20. โรงพยาบาลแม่วาง	3	4	7
รวม	106	128	234

0/จน
610.73699
5312 0

ตาราง 2 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามโรงพยาบาลชุมชนจังหวัดเชียงใหม่

โรงพยาบาล	พยาบาลวิชาชีพ		พยาบาลเทคนิค	
	ประชากร	ตัวอย่าง	ประชากร	ตัวอย่าง
1. โรงพยาบาลจอมทอง	9	6	4	3
2. โรงพยาบาล เชียงดาว	6	4	7	4
3. โรงพยาบาลแม่แจ่ม	5	3	8	5
4. โรงพยาบาลดอยสะเก็ด	10	6	6	3
5. โรงพยาบาลสะเมิง	4	3	3	2
6. โรงพยาบาลพร้าว	6	4	6	4
7. โรงพยาบาลแม่แตง	9	6	4	3
8. โรงพยาบาลฝาง	8	5	13	8
9. โรงพยาบาลแม่อาว	2	1	2	1
10. โรงพยาบาลไชยปราการ	1	1	6	3
11. โรงพยาบาลสันป่าตอง	7	5	14	9
12. โรงพยาบาลสันกำแพง	1	1	5	3
13. โรงพยาบาลสันทราย	6	4	7	4
14. โรงพยาบาลหางดง	9	6	7	4
15. โรงพยาบาลฮอด	7	5	7	4
16. โรงพยาบาลดอยเต่า	2	1	5	3
17. โรงพยาบาลอมก๋อย	2	1	8	5
18. โรงพยาบาลสารภี	8	5	10	6
19. โรงพยาบาลเวียงแหง	1	1	2	1
20. โรงพยาบาลแม่อาย	3	2	4	3
รวม	106	70	128	78

เลขทะเบียน 129696 เลขหมู่
สำนักหอสมุด : วิทยาลัยเชียงใหม่

ในการศึกษาใช้ตัวอย่างในการวิเคราะห์ข้อมูลจำนวน 130 คน (93 %) เนื่องจาก 18 ตัวอย่างส่งแบบสอบถามกลับคืนช้ากว่ากำหนดมาก ซึ่งผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผลเสร็จแล้วจึงไม่นำมาวิเคราะห์ร่วมด้วย

ข้อตกลงเบื้องต้น

การศึกษานี้ พยายามตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาร่างขึ้น แบ่ง เป็น 4 ส่วน ดังมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา สถานที่ปฏิบัติงาน ขนาดของโรงพยาบาลที่ประจำอยู่ ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน สถานภาพสมรส ประสบการณ์ในการดูแลผู้ติด เชื้อ เอชไอวี แหล่งข้อมูลที่ได้รับเกี่ยวกับโรคเอดส์ และความต้องการความรู้ในเรื่องโรคเอดส์ ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) และเติมคำ ทั้งหมด 9 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบความรู้ เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ (Multiple Choices) 4 ตัวเลือก โดยครอบคลุมเนื้อหา ดังนี้

- ความรู้ทั่วไป เรื่องโรคเอดส์	จำนวน 5 ข้อ
- ความรู้ในด้านการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค	จำนวน 9 ข้อ
- ความรู้ในด้านการรักษาพยาบาลผู้ติด เชื้อ เอชไอวี	จำนวน 12 ข้อ
- ความรู้ในด้านการฟื้นฟูสุขภาพของผู้ติด เชื้อ เอชไอวี	จำนวน 9 ข้อ
- ความรู้ในด้านจิตสังคม	จำนวน 5 ข้อ
รวม 5 เรื่อง	จำนวน 40 ข้อ

การให้คะแนน ถ้าตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน

ส่วนที่ 3 แบบวัดทัศนคติในการดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวี ใช้วัดแบบมาตราลิกเคอร์ต (Likert Scale) 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยให้พยาบาลเลือกตอบเพียงคำตอบเดียว มีทั้งทัศนคติ ทางบวก และทางลบ จำนวน 59 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

* คำตอบ	ทัศนคติทางบวก (คะแนน)	ทัศนคติทางลบ (คะแนน)
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	1
เห็นด้วย	4	2
ไม่แน่ใจ	3	3
ไม่เห็นด้วย	2	4
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	5
ความหมายของคำตอบ		
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้นทั้งหมด
เห็นด้วย	หมายถึง	ท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้น เป็นส่วนใหญ่
ไม่แน่ใจ	หมายถึง	ท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้น เป็นบางส่วน
ไม่เห็นด้วย	หมายถึง	ท่านไม่เห็นด้วยกับข้อความนั้น เป็นส่วนใหญ่
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ท่านไม่เห็นด้วยกับข้อความทั้งหมด

ส่วนที่ 4 แบบวัดการปฏิบัติในดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวี เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 4 ระดับ คือ ให้การดูแลเป็นประจำ ให้การดูแลบ่อยครั้ง ให้การดูแลบางครั้ง ไม่ได้ดูแล โดยมีข้อความที่เป็นบวกและลบ จำนวน 60 ข้อ มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

คำตอบ	ปฏิบัติทางบวก (คะแนน)	ปฏิบัติทางลบ (คะแนน)
ให้การดูแลเป็นประจำ	4	1
ให้การดูแลบ่อยครั้ง	3	2
ให้การดูแลบางครั้ง	2	3
ไม่ได้ดูแล	1	4

ความหมายของคำตอบ

ให้การดูแลเป็นประจำ	หมายถึง	ท่านมีหน้าที่ต้องทำการพยาบาลนั้น ๆ ต่อผู้ติดเชื้อ เอชไอวีและท่านทำครบทุกครั้ง (หรือ 100 %) แสดงว่า เป็นการดูแลในระดับมาก
ให้การดูแลบ่อยครั้ง	หมายถึง	ท่านมีหน้าที่ต้องทำการพยาบาลนั้น ๆ ต่อผู้ติดเชื้อ เอชไอวีแต่ท่านทำไม่ครบทุกครั้ง (หรือ 51-99 %) แสดงว่า เป็นการดูแลระดับปานกลาง
ให้การดูแลบางครั้ง	หมายถึง	ท่านมีหน้าที่ต้องทำการพยาบาลนั้น ๆ ต่อผู้ติดเชื้อ เอชไอวีแต่ท่านทำเพียงบางครั้ง (หรือ 1-50 %) แสดงว่า เป็นการดูแลระดับน้อย
ไม่ให้การดูแล	หมายถึง	ท่านมีหน้าที่ต้องทำการพยาบาลนั้น ๆ ต่อผู้ติดเชื้อ เอชไอวีแต่ท่านไม่ทำเลย (หรือ 0 %)

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. การหาความตรงของเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม โดยผู้ทรงคุณวุฒิทางการแพทย์ 2 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านสาธารณสุข 1 ท่าน สาขาการพยาบาล 3 ท่าน รวม 6 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความตรงเนื้อหาผู้ศึกษาถือเกณฑ์ 4 ใน 6 ท่านของจำนวนผู้ทรงคุณวุฒิยอมรับและเห็นชอบด้วย แล้วนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขและนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบแก้ไขอีกครั้ง

2. การหาความเชื่อมั่น (Reliability) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Pre Test) กับพยาบาลที่ปฏิบัติงานในฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลชุมชน จังหวัดลำพูน จำนวน 37 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาความเที่ยง ดังนี้

2.1 แบบสอบความรู้ในการดูแลผู้ติดเชื้อ เอชไอวีได้นำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนนตอบถูกให้ 1 ตอบผิดให้ 0 นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ข้อความเป็นรายข้อ (Item Analysis) เพื่อหาว่านางการจำแนก หากค่าความยากง่าย อ่านางจำแนกตั้งแต่ +.20 ขึ้นไป และระดับความยากง่าย อยู่ระหว่าง .20 -.80 ถือว่าเป็นข้อสอบที่มีคุณภาพ หลังจากนั้นจึงนำไปหาค่า

ความเชื่อมั่นโดยวิธีของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson) โดยใช้สูตร KR 20 ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.77 แล้วนำเครื่องมือไปปรับปรุงให้สมบูรณ์ขึ้น

2.2 แบบวัดทัศนคติและการปฏิบัติในการดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวี นำมาวิเคราะห์หาอำนาจการจำแนก โดยการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยระหว่างกลุ่มที่ได้คะแนนสูงและกลุ่มคะแนนต่ำด้วยการทดสอบค่าที (t-test) คัดเลือกข้อความที่มีคุณภาพโดยพิจารณาข้อความที่ค่า t ที่คำนวณได้มากกว่าค่า t ในตารางที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % จากนั้นหาความเที่ยงโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทัศนคติ เท่ากับ 0.90 และแบบวัดการปฏิบัติในการดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวี เท่ากับ 0.88

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาล และหัวหน้าฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลชุมชนทุกแห่ง เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล
2. นำหนังสือเพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล ถึง ผู้อำนวยการโรงพยาบาล และหัวหน้าฝ่ายการพยาบาลด้วยตนเอง
3. ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการศึกษา รายละเอียดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยประสานงานกับหัวหน้าฝ่ายการพยาบาลเพื่อนัดหมายวัน เวลา ในการเก็บข้อมูล
4. เก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1-15 มีนาคม 2537
5. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วน
6. ลงรหัสในช่องใส่รหัสในแบบสอบถาม
7. บันทึกข้อมูล และประมวลผล

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ชนิดของตัวแปร

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ ภูมิจังหวัด สถานภาพสมรส ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน และประสบการณ์ในการดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวี

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ ความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติ ในการดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวี

กำหนดค่าตัวแปร

1. ความรู้ ผู้ศึกษากำหนดเกณฑ์การให้คะแนนความรู้ โดยแบ่งเป็น 3 ระดับดังนี้
ความรู้ ^{น้อย}	หมายถึง	คะแนนน้อยกว่า 25 คะแนน หรือ ร้อยละ 60 ของคะแนนรวมลงไป
ความรู้ปานกลาง	หมายถึง	คะแนนระหว่าง 25-32 คะแนน หรือ ระหว่าง ร้อยละ 61-80 ของคะแนนรวม
ความรู้ดี	หมายถึง	คะแนนตั้งแต่ 33-40 คะแนน หรือ ร้อยละ 81 ขึ้นไป

2. ทักษะ กำหนดระดับค่าทัศนคติในการดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวี 3 ระดับ ดังนี้
คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 2.33	คะแนนน้อยกว่า 127 คะแนน	ถือว่าไม่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวี
คะแนนเฉลี่ย 2.34 - 3.67	คะแนนระหว่าง 127-198 คะแนน	ถือว่ามีความมีทัศนคติปานกลาง ต่อการดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวี
คะแนนเฉลี่ย 3.68 - 5.00	คะแนนตั้งแต่ 199-270 คะแนน	คะแนนขึ้นไปถือว่ามีความมีทัศนคติที่ดีต่อการดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวี

3. การปฏิบัติ กำหนดระดับการปฏิบัติในการดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวี 3 ระดับ ดังนี้
คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 2.49	คะแนนน้อยกว่า 150 คะแนน	ถือว่ามีการดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวีถูกต้องน้อยและดูแลได้น้อย
คะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.49	คะแนนระหว่าง 150-210 คะแนน	ถือว่ามีการดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวีถูกต้องและดูแลปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 3.50 - 4.00	คะแนนตั้งแต่ 211-240 คะแนน	ถือว่ามีการดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวีถูกต้องดีและดูแลได้มาก

4. วุฒิกการศึกษา กำหนดเป็น 2 ระดับ คือ
  - 4.1 ประกาศนียบัตรพยาบาลระดับต้น
  - 4.2 ประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์และผดุงครรภ์ชั้นสูง หรือปริญญาตรี
5. สถานภาพสมรส
  - 5.1 โสด / หม้าย / หย่า / แยก
  - 5.2 คู่
6. ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน
  - 6.1 1 - 5 ปี
  - 6.2 6 - 10 ปี
  - 6.3 มากกว่า 10 ปีขึ้นไป
7. ประสบการณ์ในการดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวี
  - 7.1 1 - 20 ราย
  - 7.2 21 - 40 ราย
  - 7.3 มากกว่า 40 รายขึ้นไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย นำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง
2. ข้อมูลด้านความรู้ ทักษะและการปฏิบัติในการดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวีวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติในการดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวี จำแนกตาม วุฒิกการศึกษา และ สถานภาพสมรส ของพยาบาล โดย การทดสอบค่าที (Independent t-test)
4. เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนน ความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติในการดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวี จำแนกตาม ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน และประสบการณ์ในการดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวีด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one way ANOVA) และทดสอบความ

แตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ (scheffe's test for Multiple comparison)

5. หาความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติในการดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวีและหาความสัมพันธ์ กับ วุฒิการศึกษา สถานภาพสมรส ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน และประสิทธิภาพในการดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวีของพยาบาล โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย โดยวิธีของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) และทดสอบความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่คำนวณได้ โดยการทดสอบค่าที (t-test)

6. หาบัจจัยร่วมพยากรณ์ระหว่าง ความรู้ ทักษะคิด วุฒิการศึกษา สถานภาพสมรส ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน และประสิทธิภาพในการดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวีของพยาบาล กับ การปฏิบัติในการดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวี โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple Correlation)